

**T.C.**  
**KUZAY ANADOLU KALKINMA AJANSI**

**1.1. Ticaret**

Türkiye'ye paralel olarak TR82 Bölgesi'nde de hizmetler sektörünün ekonomideki payının artmasıyla öne çıkan alanlardan biri de ticarettir. 2010 TÜİK Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistiklerine göre, Bölgedeki tarım dışı sektörlerdeki işyerlerinin %33,1'i ve istihdamın %23'ü ticaret sektöründe yer almaktadır. Tablo 1 ile görüldüğü üzere ticaret sektörünün Bölge genelindeki payı Türkiye genelindeki payına oldukça yakındır.

**Tablo 1: İşyeri ve İstihdam Açısından Ticaret Sektörünün Payı, 2010**

	İşyeri Sayısı		İstihdam Sayısı	
	TR82	Türkiye	TR82	Türkiye
<b>Ticaret Sektörü*</b>	7.629	900.337	16.760	2.375.335
<b>Tüm Sektörler</b>	23.029	2.488.037	72.857	10.197.331
<b>Ticaret/Tüm Sektörler (%)</b>	33,1	36,2	23,0	23,3

\* Ticaret verileri Nace Revize 2 sınıflandırmasına göre 45 ve 46 kodlu sektörleri içermektedir.

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, u)

Türkiye'de ve TR82 Bölgesi'nde 2009 – 2010 yılları boyunca ticaret sektöründe işyeri ve istihdam sayısı değişimi Tablo 2 ile belirtilmiştir. Küresel finansal krizin hüküm sürdüğü bu yıllar arasında Bölgede ticaret sektöründe işyeri sayısı %17,4; istihdam %2,6 azalmıştır. Aynı şekilde Türkiye genelinde de işyeri ve istihdam sayısı açısından daralma söz konusudur.

**Tablo 2: Ticaret Sektöründe İşyeri ve İstihdam Sayısının Değişimi, 2009 – 2010**

	İşyeri Sayısı			İstihdam Sayısı		
	2009	2010	Büyüme (%)	2009	2010	Büyüme (%)
<b>TR82</b>	9.240	7.629	- 17,4	17.216	16.760	- 2,6
<b>Türkiye</b>	1.007.878	900.337	- 10,7	2.500.883	2.375.335	- 5,0
<b>TR82/TR (%)</b>	0,9	0,8		0,7	0,7	

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, u)

# T.C. KUZEY ANADOLU KALKINMA AJANSI

## 1.1.1. Dış Ticaret

Bölgenin dış ticaret hacmi Türkiye içinde küçük bir orana sahip olmakla birlikte, son yıllarda pazarlama, tanıtım ve iletişim imkânlarının gelişmesiyle, Bölgenin ihracat kapasitesinin arttığı söylenebilir. TÜİK verilerine göre, kişi başı ihracat sıralamasında 81 il içerisinde Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerinin yeri sırasıyla 65, 53 ve 58'dir; kişi başı ithalat sıralamasında ise illerin yeri sırasıyla 59, 41 ve 73'tür. 2007 – 2011 yılları arasında kişi başı ihracat miktarı değişimi incelendiğinde, Çankırı İli'nin büyük bir gelişme gösterdiği Tablo 3 ile görülmektedir.

**Tablo 3: Kişi Başı İhracat Miktarı, 2007 – 2011 (ABD Doları)**

	2007	2008	2009	2010	2011
<b>Kastamonu</b>	318	723	230	20	81
<b>Çankırı</b>	35	80	99	130	220
<b>Sinop</b>	90	82	100	143	125
<b>TR82</b>	189	395	162	80	126
<b>Türkiye</b>	1.520	1.846	1.408	1.545	1.805

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, c)

2007 – 2012 yılları arasında ihracat miktarı Tablo 4 ile incelendiğinde, Kastamonu'nun ihracatı yıllar itibarıyla dalgalanmakla birlikte son iki yılda artış göstermiştir. Söz konusu yıllarda, Sinop'un ihracatı istikrarlı bir artış gösterirken, Çankırı İli'nin ihracatı 8 kattan fazla artış ile önemli bir gelişme sağlamıştır. Bölge ihracatının ülke geneli içindeki payının yükseltilmesi için dış ticarete yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin sağlanması ile ürün tanıtım faaliyetleri desteklenmelidir.

**Tablo 4: İhracat Miktarı, 2007 – 2012 (Bin ABD Doları)**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
<b>Kastamonu</b>	114.482	260.437	82.726	7.095	29.210	30.383
<b>Çankırı</b>	6.074	14.155	18.303	23.254	38.947	50.910
<b>Sinop</b>	17.899	16.444	20.129	29.086	25.436	27.305
<b>TR82</b>	138.455	291.036	121.158	59.435	93.593	108.598
<b>Türkiye</b>	107.271.750	132.027.196	102.142.613	113.883.219	134.906.869	152.536.653
<b>TR82/TR (%)</b>	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1

Kaynak: (Ekonomi Bakanlığı)

2007 – 2012 yılları arasında Bölgede ithalat miktarı değişimine bakıldığında, Kastamonu'da ithalatın yaklaşık %50 azaldığı, Sinop'ta dalgalanmakla beraber genel olarak artış gösterdiği, Çankırı'da ise 5 kat arttığı görülmektedir (Bkz. Tablo 5). Çankırı İli son yıllarda dış ticaret hacmi açısından Kastamonu ve Sinop illerini geride bırakmıştır.

**Tablo 5: İthalat Miktarı, 2007 – 2011 (Bin ABD Doları)**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
<b>Kastamonu</b>	55.744	77.911	38.277	33.909	32.387	29.571
<b>Çankırı</b>	5.628	7.403	8.194	13.911	31.956	28.345
<b>Sinop</b>	1.918	4.857	4.129	7.348	4.308	9.331
<b>TR82</b>	63.290	90.171	50.600	55.168	68.652	67.247
<b>Türkiye</b>	170.062.715	201.963.574	140.928.421	185.544.332	240.841.676	236.544.494
<b>TR82/TR (%)</b>	0,13	0,22	0,12	0,05	0,07	0,07

Kaynak: (Ekonomi Bakanlığı)

**T.C.**  
**KUZEY ANADOLU KALKINMA AJANSI**

Türkiye’de ve Bölge’de dış ticaret yapan firma sayısı Tablo 6’de gösterilmektedir. 2012 yılı itibarıyla Kastamonu’da 26, Çankırı’da 16 ve Sinop’ta 23 firma olmak üzere Bölgede toplam 65 ihracatçı firma olduğu görülmektedir. 2007 – 2012 yılları arasında dalgalanma olmakla birlikte Bölgede ihracat yapan firma sayısı genel olarak artış göstermiştir.

**Tablo 6: İhracatçı Firma Sayısı, 2007 – 2012**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
<b>Kastamonu</b>	19	17	29	26	23	26
<b>Çankırı</b>	10	12	18	14	18	16
<b>Sinop</b>	10	13	19	14	22	23
<b>TR82</b>	39	42	66	54	63	65
<b>Türkiye</b>	48.269	48.144	48.591	50.379	53.282	56.441
<b>TR82/TR (%)</b>	0,08	0,09	0,14	0,11	0,12	0,12

Kaynak: (Ekonomi Bakanlığı)

2012 yılı verilerine göre ithalat yapan firma sayısına bakıldığında, Kastamonu’da 37, Çankırı’da 18 ve Sinop’ta 16 firma olmak üzere Bölgede toplam 71 ithalatçı firma bulunduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 7).

**Tablo 7: İthalatçı Firma Sayısı, 2007 – 2012**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
<b>Kastamonu</b>	29	31	29	35	35	37
<b>Çankırı</b>	17	14	16	16	21	18
<b>Sinop</b>	9	13	11	11	23	16
<b>TR82</b>	55	58	56	62	79	71
<b>Türkiye</b>	58.936	57.796	55.101	59.262	66.906	64.988
<b>TR82/TR (%)</b>	0,09	0,10	0,10	0,10	0,12	0,11

Kaynak: (Ekonomi Bakanlığı)

Türkiye’de ve Bölgede 2011 yılı faaliyetlere göre ihracat miktarları Tablo 8 ile belirtilmiştir. Bölgenin tarım ve ormancılık ihracatının tamamına yakını Sinop İli; madencilik ile ilgili ihracatın tamamına yakını ise Kastamonu İli tarafından yapılmaktadır. İmalat sektöründe ise Çankırı Bölge ihracatının %73’ünü oluştururken, Sinop ve Kastamonu illerinin payı sırasıyla %18 ve %9’dur.

**Tablo 8: Faaliyetlere Göre İhracat Rakamları, 2011 (Bin ABD Doları)**

	Tarım ve Ormancılık	Balıkçılık	Madencilik ve Taş Ocakçılığı	İmalat	Toptan ve Perakende Ticaret	Toplam
<b>Kastamonu</b>	78	-	15.094	4.529	9.509	29.210
<b>Çankırı</b>	-	-	16	38.931		38.947
<b>Sinop</b>	15.066	601	-	9.769		25.436
<b>TR82</b>	15.144	601	15.110	53.229	9.509	93.593
<b>Türkiye</b>	5.166.596	186.017	2.805.449	125.962.537	631.901	134.906.869
<b>TR82/TR (%)</b>	0,29	0,32	0,54	0,04	1,50	0,07

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, c)

**T.C.**  
**KUZEY ANADOLU KALKINMA AJANSI**

2011 yılı verilerine göre Bölgede ekonomik faaliyetlere göre ithalat dağılımı Tablo 9 ile belirtildiği gibidir. Buna göre, Bölgede ithalat imalat, tarım ve ormancılık sektörleriyle sınırlıdır.

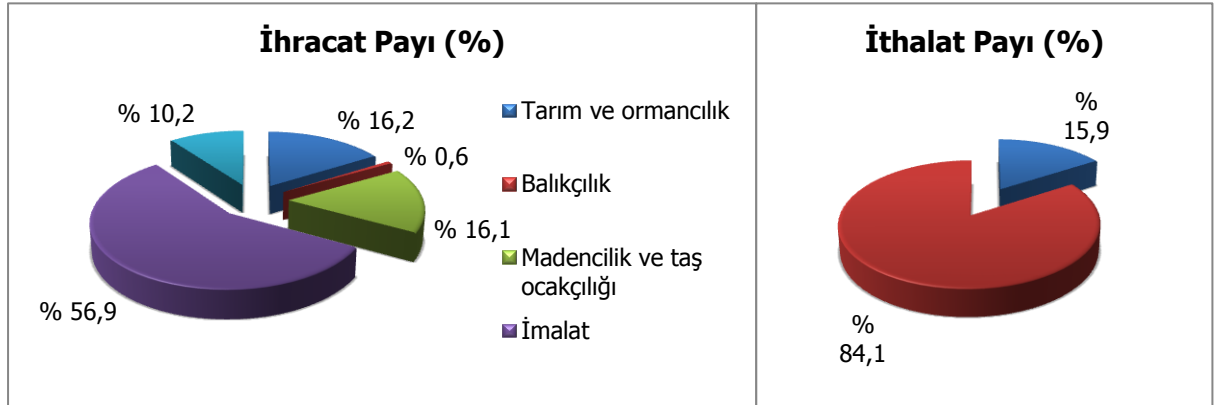
**Tablo 9: Faaliyetlere Göre İthalat Rakamları, 2011 (Bin ABD Doları)**

	Tarım ve Ormancılık	İmalat	Toplam
Kastamonu	5.163	27.224	32.387
Çankırı	5.550	26.406	31.956
Sinop	-	4.308	4.308
TR82	10.714	57.938	68.652
Türkiye	8.895.184	183.930.287	240.841.676
TR82/TR (%)	0,12	0,03	0,03

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, c)

Bölgede 2011 yılı verilerine göre ihracatın faaliyetlere göre dağılımı Grafik 1 ile gösterilmiştir. Bölgede ihracatın faaliyetlere göre dağılımına bakıldığında en yüksek payı yaklaşık %57 ile imalat sanayi almaktadır. İmalat sektörünü sırasıyla tarım ve ormancılık ile madencilik sektörleri takip etmektedir. Bölge ithalatının %84,1'inin imalat sektöründe olup, yaklaşık %16'sı tarım ve ormancılık ürünleri üzerindedir.

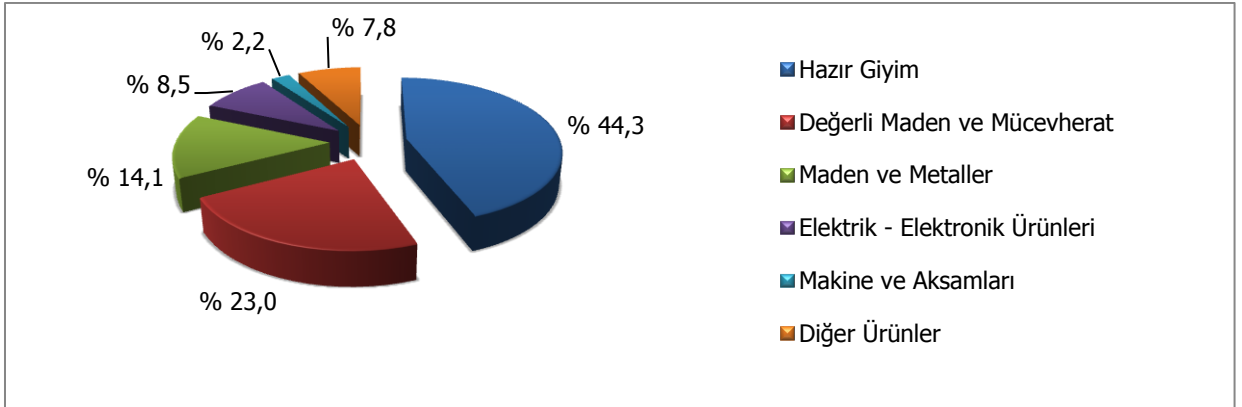
**Grafik 1: İhracatın ve İthalatın Ekonomik Faaliyetlere Göre Dağılımı, 2011**



Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu, c)

Bölgedeki illerin ürün gruplarına göre ihraç ettiği ürünler incelendiğinde Kastamonu ihracatında öne çıkan ürün gruplarının hazır giyim (%44,3), değerli maden ve mücevherat (%23) ile maden ve metaller (%14,1) olduğu görülmektedir (Bkz. Grafik 2).

**Grafik 2: Kastamonu İli Ürün Gruplarına Göre İhracat Dağılımı, 2012**

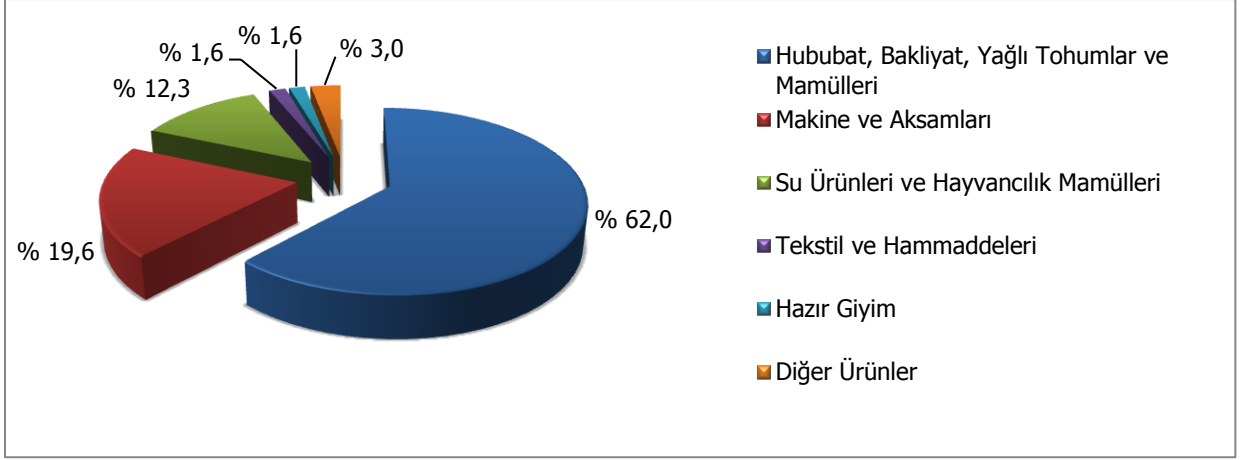


Kaynak: (Türkiye İhracatçılar Meclisi)

## T.C. KUZAY ANADOLU KALKINMA AJANSI

Çankırı ihracatında hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamülleri (%62), makine ve aksamı (%19,6) ile su ürünleri ve hayvancılık mamülleri (%12,3) öne çıkmaktadır (Bkz. Grafik 3).

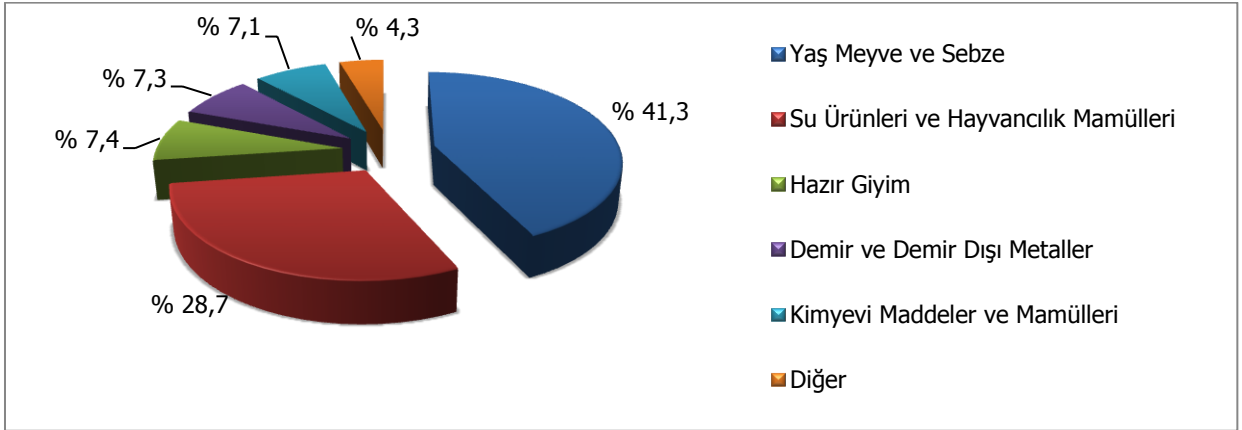
**Grafik 3: Çankırı İli Ürün Gruplarına Göre İhracat Dağılımı, 2012**



Kaynak: (Türkiye İhracatçılar Meclisi)

Sinop ihracatında ise yaş meyve ve sebze (%41,3), su ürünleri ve hayvancılık mamülleri (%28,7) ihracatta öne çıkan ürün gruplarıdır (Grafik 4).

**Grafik 4: Sinop İli Ürün Gruplarına Göre İhracat Dağılımı, 2012**



Kaynak: (Türkiye İhracatçılar Meclisi)

Bölgede illere göre ihraç edilen ürün grupları incelendiğinde, ürünlerin önemli bir kısmının doğrudan hammadde olarak ihraç edildiği görülmektedir. Hammaddelerin işlenerek katma değeri yüksek ürünler haline getirilmesi Bölgenin dış ticaret gelirlerini artıracaktır.

Bölge ihracatının ülkelere göre dağılımı incelendiğinde, İtalya, Belçika, Ukrayna, Angola, İran, Güney Kore ve İran gibi az sayıda ülkeye yüksek miktarda ihracat yapıldığı görülmektedir. Bu durum ihracatın istikrarı açısından risk oluşturmaktadır. Bölge firmalarının yabancı firmalarla eşleştirme faaliyetlerinin desteklenmesi, pazar çeşitliliği oluşturulması ve yenilikçi ürünlerin geliştirilmesi açısından önem arz etmektedir. Tablo 10 ile görüldüğü üzere Kastamonu İli ihracatının İtalya, Belçika ve Rusya'ya; Çankırı İli ihracatının İtalya, Angola ve İran'a, Sinop İli ihracatının ise daha çok Ukrayna, Güney Kore ve Gürcistan'a yoğunlaştığı görülmektedir

**T.C.**  
**KUZAY ANADOLU KALKINMA AJANSI**

**Tablo 10: Ülkelere Göre İhracatın Dağılımı, 2012 (Bin ABD Doları)**

Kastamonu		Çankırı		Sinop	
Ülke	% Pay	Ülke	% Pay	Ülke	% Pay
İtalya	27,8	İtalya	19,5	Ukrayna	34,9
Belçika	24	Angola	16,2	Güney Kore	15
Rusya	8,7	İran	8,7	Gürcistan	9,1
İspanya	5,9	Madagaskar	7,6	Japonya	8,4
İran	5,6	Irak	4,2	Moldavya	4
Fransa	4,6	Gambiya	3,9	Azerbaycan - Nahçıvan	2,9
Birleşik Krallık	3	Yemen	3,9	Tayvan	2,7
Almanya	2,6	Arnavutluk	2,9	Irak	2,6
İsveç	2,5	Kamerun	2,4	Romanya	2,1
Azerbaycan - Nahçıvan	2,5	Endonezya	2,3	Almanya	1,8
Diğer	12,8	Diğer	28,4	Diğer	16,5

Kaynak: (Türkiye İhracatçılar Meclisi)